

A Szekszárdi I. Béla Gimnázium Helyi Tanterve

**Négy évfolyamos gimnázium
Közösségi nevelés
(*Osztályfőnöki*)**

**Készítette: a gimnázium
osztályfőnöki szakmai
munkaközössége**

2020

Tartalom

Bevezetés	3
9. évfolyam	9
10. évfolyam	13
11. évfolyam	17
12. évfolyam	21

Bevezetés

Az osztályfőnöki óra célja

- A tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, az önnevelés iránti igényük felkeltésében, személyiségük stabilizálódásában, életpályájukra való felkészítésükben;
- A szocializációs képességek / a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés, stb. képességeinek/ fejlesztése, főként az osztályban megélt saját élmények bázisán;
- Szerepvállalás a tanulók iskolában és iskolán kívül szerzett élményeinek feldolgozásában, az ellentmondásos valóságban történő eligazodás segítségével, a felelős állampolgárrá nevelésben.
- Az egészséges és helyes életmód igényének kialakítása, az ezekkel kapcsolatos ismeretek nyújtása

Az osztályfőnöki óra tartalma, feladatai

Az osztályfőnöki óra a pedagógus és osztálya együttlétének óratervben kodifikált intézményes keret, amelynek jellege alapvetően különbözik a többi tanítási órától. Ez az órátípus a későbbiekben körvonalazott funkciót csak abban az esetben töltheti be, ha egy nevelési folyamat szerves részévé válik.

A tanterv – az osztályfőnöki óra sajátos jellegéből adóan – nem tartalmazhat követelményeket, hiszen ez a foglalkozási forma nem alkalmazható számonkérésre.

Az osztályfőnök lehetősége abban áll, hogy építve a tanítási órán elsajátítottakra elmélyítse, aktualizálja, értékmozzanatokkal ruházza fel a meglévő tudásokat. Az egymást követő évfolyamokon az egyes témakörökön belül vannak új tartalmak is, de vannak olyanok is amelyek ciklikusan visszatérők.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei

A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

Az egyes témakörökhöz rendelt fejlesztési célok és feladatok:

1. Az önismeret és a társas kapcsolatok fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segítenünk a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy

képessé válnék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a boldog, egészséges és kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához. A tanuló tisztában van azzal, hogyan alakíthatja ki saját erőforrásait a mindennapi életben, és hogyan létesíthet, tarthat fenn kiegyensúlyozott társas kapcsolatokat. Rendelkezik a harmonikus (társas) kapcsolatok kialakításához megfelelő ismeretekkel, készségekkel, empátiával; ez jellemzi a tőle különböző embertársaival való kapcsolatát is. Érti az egyén felelősségét a közösség fenntartásában és a normakövetésben. Fontos a személyiségében rejlő lehetőségek és gátak feltárása, személyisége stabilizálása, az önálló döntéshez szükséges képességeinek kialakítása.

2. A tanulás tanítása

A tanulás tanítása alapvető feladatunk. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítani, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

3. A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződés, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a közösségi nevelés területére. Kitüntetett feladatunk a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Foglalkozni kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

4. Testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. Ösztönözzük a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására, hogy legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Feladatunk az egészségnek, mint alapértéknek az elfogadtatása, az egészségmegőrzés igényének felkeltése, az egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése; az, hogy a gyerekek, fiatalok sajátítsák el az egészséges életmód elveit, és – amennyire csak lehet – azok szerint éljenek. Feladatunk, hogy a családdal

együttműködve felkészítsük a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. Motiváljuk és segítjük a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

5. Viselkedéskultúra

Tanulóink nevelésekor odafigyelünk arra, hogy kialakuljanak és megszilárduljanak bennük a mindennapi együttéléshez szükséges civilizációs szokások. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megővésére, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére.

6. Közlekedéskultúra

Rendkívül nagy szükség van arra, hogy közlekedésben résztvevők magatartásukkal, egymással való viszonyukkal a közlekedést megfogalmazó jogi szabályok (KRESZ) maradéktalan elsajátításával növeljék a közúti közlekedés biztonságát, az emberi élet megvédését. Mindezek megkövetelik, hogy tanulóinkat felkészítsük az emberek egyik legmindennapibb tevékenységére: a közlekedésre. Emellett és ehhez kapcsolódóan fontos feladatunk még az, hogy diákjaink elsajátítsanak bizonyos elsősegélynyújtási ismereteket.

7. Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékkeremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát. Ennek érdekében PÉNZ7 (pénzügyi és vállalkozói) témahéten és a közösségi nevelés keretében biztosítjuk a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását. Iskolánk elhivatott a tanulói kezdeményezőképeség, valamint a vállalkozói kompetencia fejlesztése iránt.

8. Pályaorientáció

Egyik fő feladatunk tanulóink képességének fejlesztése a munkaerőpiacon történő eligazodásra, az egyéni vágyaknak, törekvéseknek a lehetőségekkel történő összehangolására.

Gimnáziumunknak törekednie kell arra, hogy lehetőségeit kihasználva átfogó képet nyújtson a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket (pl. az I. Béla job shadowing – pályaorientációs árnyékprogramot, a tanulók érdeklődésének megfelelő közösségi szolgálati helyszínt) kell biztosítanunk, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

9. Jelenismeret

Arra törekszünk, hogy gimnáziumunk tanulói képesek legyenek eligazodni a jelen társadalmi változásaiban, ellentmondásaiban, és saját álláspontot tudjanak kialakítani a történésekkel kapcsolatban.

10. Felelős állampolgár nevelése, demokráciára nevelés

A jogok és kötelességek ismerete, a demokráciának mint értéknek az elfogadása, közös szabályok, normák alkotásához és működtetéséhez szükséges szemlélet kialakulása, az általánosan érvényes normákhoz, a kodifikált törvényekhez való konstruktív viszonyulás, igény és szándék a saját előítéletekkel való szembesülésre, ezek leküzdésére, illetve a másság elfogadására gimnáziumunkban mint a társadalom egy kis egységében is alapvető jelentőséggel bír.

A helyi tanterv megvalósításának azt kell közvetítenie, hogy a demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Feladatunk megteremti annak kereteit, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket. Ennek keretében biztosítjuk a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő, intézményünkben preferált tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

11. Fenntarthatóság, környezettudatosság

Gimnáziumi tanulóinknak ismerniük és becsülniük kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. A világ problémái iránti egyéni felelősség belátására, a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” gondolatának elfogadására kell törekedniük. Tanulmányaik során meg kell tanulniuk és a mindennapokban is meg kell tapasztalniuk, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják. Tantárgyainkban és Örökös Ökoiskolai tevékenységrendszerünk révén azt közvetítjük, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Gimnáziumunknak fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá ismerjék meg a fenntartható fejlődés elveit, kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába. Ennek érdekében Fenntarthatósági témahét keretében kiemelten kell foglalkozni a témakör kérdéskörével.

12. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Feladatunk a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítása, erősítése a tanulóban úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári

létehez. A közösségi szolgálat és a tanórai, tanórán kívüli folyamatok tapasztalatai alapján a tanulónak tisztában kell lennie az önkéntesség értékével, jelentőségével, formáival.

13. Médiatudatosságra nevelés

Célunk, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

14. Az erkölcsi nevelés

Alapvető célunk a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelésnek intézményünkben életszerűnek kell lennie: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Iskolai közösségünk élete, tanáraink példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások és a közösségi szolgálat végzése iránti igény kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

15. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Tanulóink ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni-közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Alakuljon ki bennük a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége.

Európa a magyarság tágabb hazája, ezért a tanulók, magyarságtudatukat megőrizve, ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját, az európai országok, nemzetek kulturális és nyelvi sokféleségét (az egyediség megőrzésének igényével). Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

A nemzeti összetartozás ápolására irányuló hazafias elköteleződésre nevelés nem irányulhat még látens módon sem a szegregáció, a kirekesztés, a nemzetiségek és más nyelvi-vallási etnikumok diszkriminációjára. A nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának megismerését, elfogadását és értékelését közvetítjük.

A tervezett témakörök 9-12. osztályra történő lebontása

A témaajánlások az osztályfőnöki tanmenet kialakítását segítik. Ezek, természetesen nem kötelezően követendők, hanem olyan ötletadó továbbgondolásra serkentő nevelési tartalmak, amelyek az adott osztály és a napi aktualitások ismeretében – maguktól értetődően – módosíthatók, átrendezhető, bővíthetők és szűkíthetők, illetve folyamatosan érvényesíthetők. Bár, a témaajánlásokat évfolyamokra lebontva adjuk meg, az osztályfőnök az osztálya adottságainak megfelelően választhat mást, a szomszédos évfolyamok anyagából is. A pedagógus, a tanulócsoporthoz pedagógusai szükségleteinek megfelelően teljesen új, speciális témákat is kialakíthat. Az ő felelőssége a hangsúlyok, a prioritások kijelölése is. Mivel az osztályfőnöki óra kiindulási alapját képező tapasztalati anyag napról napra változik, az ajánlás nem tartalmaz lezárt, végleges programot. Megfelelő használata önállóan gondolkodó, napi alkotó tevékenységre kész pedagógust feltételez.

Egyéb nevelési feladatok

A 15 problémakör mellett sajátos egyéb nevelési feladatokat is elvégezzünk az osztályfőnöki órákon. Ezek a következők

- jeles események, évfordulókról való megemlékezések, ünnepélyek. Ezek beosztását az aktuális évre vonatkozó tanmenetek tartalmazzák.
- A 9. évfolyamon hangsúlyos szerepet kell, hogy kapjon a helyi hagyományok, szokások és a házirend megismerése.
- Az osztályfőnöki adminisztráció elvégzése mind elektronikus mind papíralapon: a hiányzások igazolása, adatok egyeztetése
- Az osztályfőnöki órákon időt kell biztosítani az osztály tanulmányi eredményének, fegyelmi helyzetének értékelésére, közös programok tervezésére és megbeszélésére (pl. tanulmányi kirándulás).
- Minden év első osztályfőnöki óráinak egyikén baleset- és tűzvédelmi ismeretek oktatását is el kell végezni, ennek meglétét jegyzőkönyvezni kell. Osztályfőnöki órán a balesetvédelmi-munkavédelmi oktatás keretében a tanév elején minden osztályfőnöknek legalább 2 órában kell tárgyalnia az elsősegély-nyújtási ismereteket
- A tanévkezdéskor az adminisztratív feladatok elvégzésére az első tanítási napon 10-11-12. évfolyamon az első kettő 9. évfolyamon az első 3 óra osztályfőnöki.
- A 12. évfolyam speciális helyzetben van. Az osztályfőnöki órák jelentős részét a munkába állás és a pályakezdés problémái, a munkajog és munkaügyi problémák megvitatása szerepel külön program szerint. Sikeres pályaválasztás előkészítése.
- Az osztályfőnöki órák a szaktárgyi óráknál is nagyobb mértékben kell, hogy a tanulók aktivitására, öntevékenységre épüljön. Ennek módszertani kidolgozása az osztályfőnök feladata. Munkájában nagymértékben támaszkodhat a szabadidő szervező munkájára, akinek feladata az iskolai egészségnevelő tevékenység összehangolása, és a kapcsolat tartása a külső előadókkal.
- Az iskolai védőnő tanév közben az osztályfőnöki órán előadást tart az elsősegélynyújtás módjairól
- Az egészségnevelés színtere: Az iskola folyamatosan együttműködik a segítő egészségügyi szervekkel (iskolaorvos, fogorvos, védőnők), tanév elején a fogorvos és a védőnők ismertetik az éves munkatervükben az iskolára megtervezett szűrő vizsgálatok időpontjait és menetét, az osztályfőnök együttműködik a vizsgálatok megszervezése során.
- Osztályfőnöki órák keretében –meghívott előadókkal – aktuális jogi, gazdasági (pl. vállalkozási) ismeretek megszerzését segítjük elő.
- A közlekedésbiztonsági ismeretek elsajátítása érdekében az osztályfőnöki órákra meg kell hívni a közlekedési szakembereket, akik az elsősegélynyújtás alapvető területeire kitérnek a közlekedési balesetek tárgyalása keretében

9. évfolyam

Heti óraszám: 1

Éves óraszám: 36

Célok és feladatok

Az iskola pedagógiai programjában meghatározott célokat és feladatokat tekintjük irányadónak. E szerint értelmiségi létre, konstruktív életvezetésre, önmegvalósításra törekvő fiatalokat szeretnénk nevelni, akik helyes értékrenddel, jövőképpel, erkölcsi tartással, konvertálható tudással lépnek ki iskolánkból.

A 9. évfolyamon fontos feladat gimnáziumunk rendjének megismertetése, a helyes tanulási módszerek megalapozása, a megfelelő képességek fejlesztése, az osztályközösség kialakítása és a tanulók önismeretének folyamatos fejlesztése.

1. Önismeret és társas kultúra fejlesztése

- Hogyan látjuk önmagunkat, illetve hogyan látnak bennünket mások?
- A serdülő „saját én” keresése.

Erényeink felismerése, erősítése, a kiküszöbölhető hibák korrigálása, önmagunk elfogadása és elfogadtatása.

- Az önismerettel kapcsolatos beszélgetés köthető irodalmi vagy filmélményhez, az erre önként vállalkozó tanulók önvallomásához. Problémás esetek ésszerű megvitatása.
- Társas kapcsolatok az osztályban
- Az együttes élmények, tevékenységek, közös célok közösséget teremtő ereje
- Feszültségek és konfliktusok tanulók és tanulócsoportok között.
/kiközösítés, érdek- és érdekellentétek, féltékenykedés, stb./
- család, mint az egyén elsődleges mikroközössége
- A család történelmileg kialakult funkciói.
- A különböző életkorú családtagok (kisgyerekek, serdülők, fiatal felnőttek, öregek) sajátos problémái, ezek tolerálása, kezelése
- Konfliktusok a családban (nemzedéki, testvéri, szülő-gyermek, házastársi, gazdasági problémák, stb.) ezek kezelésének, feloldásának lehetőségei

2. A tanulás tanítása

- A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások.
- Az önellenőrzés képessége és fejlesztése.
- A tanulás feltételeinek megteremtése.
- Tanulói szokások, módok, technikák:
 - a/ az önismereten alapuló tanulási módszerek kimunkálása;
 - b/ a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása;
 - c/ folyamatos önellenőrzés;
 - d/ munka a tankönyvekkel, munkalapokkal, hagyományos és információ-hordozókkal, (könyvtár, lexikonhasználat, kézikönyvek, számítógép, számítógépes használat, stb.)

Célszerű a 9. osztályt ezzel a témakörrel indítani a helyi hagyományok és a házirend után, esetleg összekapcsolni az önismeret fejlesztését célzó témakörrel. A különböző tantárgyak speciális tanulási metodikájának tárgyalásába érdemes bevonni a szaktanárokat.

- Távol a családtól (élet a kollégiumban, stb.)

3. A családi életre nevelés

- A család, mint a társadalom legkisebb egysége
- Szerepek, minták a családban
- Az én helye a családban
- Átrendeződések, problémák és kezelésük
- Hogyan alakítsunk ki felelős párkapcsolatot?
- Ismerkedési lehetőségek és veszélyek (pl. internet)
- Szexuális kultúra kialakítása

4. Testi és lelki egészség

- A serdülőkor, mint a személyiség kialakulásának döntő szakasza
- Az életkorból fakadó problémák, feszültségek /önállóvá válás, a döntés felelőssége, konfliktusok szülőkkel és pedagógusokkal, kortárscsoportok az iskolában és azon kívül, stb./
- Önismeret, önkontroll, önértékelés, önbizalom
- Képességeink és korlátaink tudata, önnevelési készség és stratégia, gátlások leküzdése és kialakítása.
- A testi és lelki egészség összefüggései
- A helyes táplálkozási szokások és azok kialakításának módjai
- A rendszeres testmozgás, mint az egészség megőrzésének egyik eszköze.
- A helyes napirend kialakítása
- A lelki problémák megelőzésének legfontosabb tényezői az emberi kapcsolatok: a család, az iskolai közösség
- A lelki egészségünket veszélyeztető tényezők: a stressz, a különböző életesemények és a traumák
- A dohányzás káros hatásai, összefüggései a serdülőkori lelki problémákkal, magatartási zavarokkal
- A drogfogyasztás káros hatásai.
- Balesetek megelőzése (a balesetveszély felismerése, balesetvédelmi szabályok ismerete, betartásuk)

A konfliktus, mint az emberi életben elkerülhetetlen és hasznosítható jelenség. A konstruktív konfliktuskezelés feltételei a 9. osztályban /javaslat/:

- megfelelő kommunikációs készség, empátia, tolerancia, mások különbözőségének elfogadása;
- az együttműködés készsége és képessége;
- készség a közös problémák együttes megoldására. A konstruktív konfliktus menete;
- a problémák pontos körvonalazása, mérlegelése;
- megoldási alternatívák gyűjtése és a megfelelő kiválasztása;
- az osztályban előforduló konfliktusok és tanulságaik.

5. Viselkedéskultúra

- Mindennapi kommunikáció:
- Köszönések és megszólítások zűrzavara.
- Ismerkedés, bemutatás, bemutatkozás, a kapcsolat kezdeményezése.

- Beszélgetési kultúra. Nyelvi igényesség és igénytelenség. Nyelvi viselkedés jellegzetes szituációkban, helyzetekben.
- Udvariassági formulák:
- Hagyomány és személyesség az udvariassági formulák használatában. Generációs különbségek a viselkedéskultúrában. Illemszabályok jellegzetes helyzetekben (pl. vendégfogadásnál, vendégségben, étteremben, futballmeccsen, szórakozóhelyen, otthon, az iskolában, utcán, közlekedési eszközön, külföldi tartózkodás során, stb.)
- Civilizációs szokások:
- Mások idejének, tulajdonságainak, nyugalmanak tiszteletben tartása (pontosság, tapintat, udvariasság, a „hangerő” megfelelő szabályozása, Stb.)
- Fokozott figyelem az arra rászorulókkal (idősekkel, betegekkel, kisgyermekkel, várandós nőkkel, nagy megrázkódtatást átélőkkel, Stb.)

6. Közlekedéskultúra

- A közlekedésben való biztonságos és felelősségteljes részvétel.
- Szabályismeretet, szabályalkalmazás a biztonságos közlekedéshez.
- A gyalogos közlekedés, a tömegközlekedés, (városi, vasúti, országúti, vízi, légi) valamint a kerékpáros közlekedés szabályainak gyakorlati alkalmazása.

7. Gazdasági és pénzügyi kultúra

- A gazdálkodással kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.
- A gazdálkodással és pénzügyekkel kapcsolatos képességek fejlesztése.
- Képessé váljanak a rendelkezése álló erőforrásokkal való gazdálkodásra, beleértve a pénzzel való bánni tudást is.
- Okos gazdálkodás képességének a birtoklása.
- Fogyasztóvédelem
- A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

8. Pályaaorientáció

Az életpálya alakulása és a pályaválasztások szükségessége:

- életszerepek
- az életpálya alakulásának jellemző típusai
- az ember munkája és a társadalmi viszonyok
- foglalkozási viszonyok.

9. Jelenismeret

- Szűkebb pátriánk múltja, hagyományai, jelen problémái: fejlődés, fejlesztések, munkalehetőségek, stb.
- Kitekintés szűkebb pátriánk közvetlen környékére.
- A haza közösségteremtő alkotóelemei: a nyelv, a táj, a kultúra, a történelem, a nemzeti szimbólumok, ünnepek, szokások, közös távlatok, stb.

10. Felelős állampolgár nevelése, demokráciára nevelés

- A civil társadalom kialakítása. /Egy kicsit visszatekintés a múltba/. A demokratikus állam fogalma.
- Az emberek egyenlőségének elismerése. A faji, vallási, az etnikai különbségek elfogadása, előítélet mentesség.
- Nyitottság a hátrányos helyzetű rétegek iránt, lehetőség szerinti bekapcsolódás problémáik megoldásába.

11. Fenntarthatóság, környezettudatosság

- Az emberiség globális problémái, mint minden egyes embert érintő gondok.
- A „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” szlogen értelmezése.
- A természeti környezet, az ökológiai egyensúly védelme
- Ökoiskolai programokba való bekapcsolódás
- Fenntartható fejlődés lehetőségei

12. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

- Beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek segítségének lehetőségei
- Fogyatékkal élők csoportjainak megismerése
- Önkéntesség re való igény kialakítása

13. Médiatudatosságra nevelés

- Média és társadalom kapcsolata
- Médiumok megismerése, bennük rejlő lehetőségek kiaknázása, a veszélyforrások feltérképezése
- Digitális tartalmak a tanulásban

14. Az erkölcsi nevelés

- Felelősségvállalás tetteinkért
- Erkölcsi és életvezetési problémák feltárása, javaslatok, iránymutatások

10. évfolyam

Heti óraszám: 1

Éves óraszám: 36

Célok és feladatok

Az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott preferált értékeket tekintjük fő feladatunknak (*tudás, humánus, kreativitás, egészség, hazaszeretet, esztétika*) figyelembe véve az életkori sajátosságokat is.

Kiemelt helyen szerepel továbbra is a gimnáziumi oktatás fő feladata az általános műveltség megszerzése, és annak tudatosítása, hogy ez csak folyamatos, és kitartó tanulással érhető el.

♦ A tanulók a gyakorlatban alkalmazható, megbízható és továbbfejleszthető alaptudással rendelkezzenek. Legyenek nyitottak a világra, az új információk szerzésére. Ismerjék fel a tudást, mint értéket. Alakuljon ki bennük igény tudásuk továbbfejlesztésére.

♦ Rendelkezzenek megfelelő ön- és emberismerettel. Ismerjék fel saját értékeiket és hibáikat. Legyenek toleránsak, tudjanak társas kapcsolatokat teremteni. Tudják a feltárt problémákat kezelni.

♦ Az egészséges életmódra nevelés kiemelt helyet kap. Cél az egészséges életvitelt folytató, testileg-lelkileg egészségesen fejlődő fiatalok nevelése. Tudjanak vigyázni saját egészségükre. Megfelelő iskolai atmoszféra megteremtése.

♦ Becsülik meg az elért eredményeket (*ország, város, iskola, család*). Legyenek képesek a továbbfejlesztésre. Esztétikus környezet megteremtése.

♦ Középpontba kerül a pályaválasztás előkészítése.

1. Önismeret és társas kultúra fejlesztése

- Az önfejlesztés igénye, lehetősége és módjai
- Az eszményképek és szerepük az önművelésben
- Felelősségvállalás saját személyiségünk átalakításáért
- A szándék, a kitartás és a céltudatosság szerepe az önfejlesztésben
- a szervezet és a spontán kialakuló kiscsoport együttes jelenléte az osztályban, az ezek közötti feszültségek/érdeklentétek, rivalizálás, vezetési hibák, merev hierarchia, stb./
- Sztárok és magányos „arc nélküli” tanulók baráti párosok, csoportok
- Szükség van-e a házasságra, a családra? A serdülő sajátos szerepe a családban, felelőssége a családi élet légköréért. A családi élet zavarai, a széteső család.
- A csonka család problémái, kapcsolattartás a különélő szülővel. Az elhalt anya vagy apa a család életében.
- A család külső kapcsolatai. Milyen kapcsolat fűzi össze a barátokat?

2. A tanulás tanítása

- Az eredményes tanulás mentálhigiénés feltételei /önismeret, önnevelés képessége, a megfelelő pszichés kondíció biztosítása, egészséges és megalapozott önbizalom, önellenőrzés képessége, önkritika; a tanuláshoz szükséges optimális fizikai állapot megteremtése; a megfelelő környezet kialakítása.
- Az eredményes tanuláshoz szükséges képességek attitűdök /akarati tulajdonságok, rendszeresség, igényesség, koncentrációs képesség, fejlett memória, kommunikációs képességek, kreativitás, igény a tanulásra, a tanulás önépítőként történő elfogadása, stb./

3. A családi életre nevelés

- Szerepek, minták a családban
- Az én helye a családban
- Átrendeződések, problémák és kezelésük
- Hogyan alakítsunk ki felelős párkapcsolatot?
- Ismerkedési lehetőségek és veszélyek (pl. internet)
- Szexuális kultúra kialakítása

4. Testi és lelki egészség

- Saját idegrendszerünk, hangulataink ismerete, készség és képesség kezelésükre
 - A stresszreakciók: a szorongás, az agresszió, a depresszió
 - Védekezés a stressz hatásai ellen, különböző módszerek megismertetése és gyakorlása
- A helytelentáplálkozási szokások és azok káros következményei (túlsúlyosság, táplálkozási betegségek)
- Az egészséget károsító környezeti hatások ismerete, és törekvés ellensúlyozásukra
 - A szexuális élet megkezdése, biológiai és erkölcsi szempontok, felelősségvállalás egymás iránt a fogamzásgátlás módjai és kockázatuk
 - Szenvedélybetegségek, kialakulásuk lelki, társadalmi okai.
 - Fertőzések, járványok. A betegségek megelőzésének módjai (környezeti ártalmak minimalizálása, személyes higiéné)
 - Az orvosi vizsgálatok, szűrések szerepe az egészségmegőrzésben
 - Balesetek megelőzése (a balesetveszély felismerése, cselekvés, balesetvédelmi szabályok ismerete, betartásuk, segítségnyújtás baleseteknél)
 - Képességeink és korlátaink tudata

Képességeinknek, ambícióknak és kondícióknak megfelelő optimális testi- lelki terhelésre törekvés, az alulterhelés és túlterhelés veszélyei

- Saját idegrendszerünk, hangulataink ismerete, készség és képesség kezelésükre
- A szorongás, a stressz, a feszültség, a fáradtság oldásának „technikái”.

A megfelelő konfliktuskezelés, mint a lelki egészség feltétele és a megfelelő mentálhigiénés állapot mint az eredményes konfliktuskezelés feltétele.

A kudarcok tűrése, tanulságaik feldolgozásának, hasznosításának képessége.

A konfliktus, mint az emberi életben elkerülhetetlen és hasznosítható jelenség. A konstruktív konfliktuskezelés feltételei:

- önismeret, saját tapasztalatok tanulságainak hasznosítása, saját felelősség belátása, pozitív énkép, egészséges önérvényesítés /nem agresszív, nem szubmisszív, hanem aszertív: mások szempontjait is figyelembe vevő viselkedés/
- közvetlenül és közvetve érintettek érzelmeinek, aggodalmainak és reményeinek feltérképezése, szempontjaink feltárása.
- megoldási alternatívák gyűjtése
- az összegyűjtött megoldási módok mérlegelése és a megfelelő kiválasztása, törekvés a „nincs vesztes” elv érvényesítésére.
- meghatározott idő után az eredmény értékelése
- az osztályban előforduló konfliktusok tanulságai.

5. Viselkedéskultúra

- Mindennapi kommunikáció:

Verbális és nonverbális jelek. A társalgás „szabályai” kisebb-nagyobb társaságban. Nyelvi igényesség.

- Udvariassági formulák:

Generációs különbségek a viselkedéskultúrában

Illemszabályok jellegzetes helyzetekben

- Civilizációs szokások:

Az ígéret, a megállapodás, a határidők betartása.

A kölcsön kapott értékek, tárgyak időben és sértetlenül történő visszaszolgáltatása. Kimentés, kiengesztelés, bocsánatkérés.

A velünk egyformán erősekkel az adódó terhek egyenlő elosztása. A testi és a lelki erőszak kerülése és elutasítása

6. Közlekedéskultúra

- A közlekedési helyzetek helyes megítélése.
- A defenzív vezetéstechnika alkalmazása.
- A közlekedési helyzetek helyes és gyors megítélése, a közlekedési jelzések biztonságos értelmezése.

7. Gazdálkodás kultúra

- A pénz szerepe a háztartás – gazdálkodásban.
- A háztartási jövedelmek összetétele, eredete.
- A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

8. Pályaorientáció

- Különböző pályák részletes ismertetése.
- Ki milyen pályát szeretne választani az érettségi után?
/szellemi munka, fizikai munka/
- A jövőbeni munkaterülettel, munkakörrel kapcsolatos elvárások. A munkakör betöltésének feltételei.
- Fakultációs tantárgyak választásának felelőssége.

9. Jelenismeret

- A múlt és jelen kapcsolata
- Hagyományok előremutató és visszahúzó szerepe, nemzeti sorsfordulóink
- A történelmi események, személyiségek megítélésének korszakonkénti változásai.

10. Felelős állampolgár nevelése, demokráciára nevelés

- Civil társadalomban az állampolgárok élete. Megfelelés a társadalmi elvárásoknak
- Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok ismerete, gyakorlása, tisztelete.
- Érdeklődés, fogékonyság a társadalom jelenségei, problémái iránt.
- Nemzetiségi, etnikai problémák a Kárpát-medencében, hazánkban.

11. Fenntarthatóság, környezettudatosság

- Szűkebb és tágabb környezetünkben megnyilvánuló agresszivitás elleni fellépés.
 - Felelősségvállalás a jövő generáció sorsáért
 - A világon létező különböző nemzetek egyenjogúságának elismerése, egyetemes emberi jogok
 - A háború és béke kérdése a 21. században.
-
- Ökoiskolai programokba való bekapcsolódás
 - Fenntartható fejlődés lehetőségei

12. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

- Beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek segítségének lehetőségei
- Fogyatékkal élők csoportjainak megismerése
- Önkéntesség re való igény kialakítása

13. Médiatudatosságra nevelés

- Média és társadalom kapcsolata
- Médiumok megismerése, bennük rejlő lehetőségek kiaknázása, a veszélyforrások feltérképezése
- Digitális tartalmak a tanulásban

14. Az erkölcsi nevelés

- Felelősségvállalás tetteinkért
- Erkölcsi és életvezetési problémák feltárása, javaslatok, iránymutatások

11. évfolyam

Heti óraszám: 1

Éves óraszám: 36

Célok és feladatok

Az iskola pedagógiai programjában fontosnak tartott célokat és feladatokat fogalmazzuk meg, az életkori sajátosságokat figyelembe véve. E szerint értelmiségi létre, konstruktív életvezetésre, önmegvalósításra törekvő fiatalokat szeretnénk nevelni, akiknek van jövő képük, erkölcsi tartásuk, konvertálható tudásuk, igényük a folyamatos tanulásra, önmaguk és a világ megismerésére.

Preferált értékeink: *tudás, humánus, kreativitás, egészség, hazaszeretet, esztétikum.*

A 11. évfolyamon előtérbe kell, hogy kerüljön a továbbtanulásra való felkészülés – ezt fő célként is megfogalmazhatjuk. Ezzel együtt el kell kezdeni a társadalmi szerepvállalásra való felkészülést. Meg kell tanulni a kulturált konfliktuskezelést. El kell sajátítani az ellentétes nemhez való viszonyulás kulturált formáit.

Az osztályfőnöki nevelés hozzájárul az általános műveltség gyarapodásához, a világ dolgainak összhangban történő szemléléséhez. Megerősíti a szaktárgyi órákon kapott nevelői hatásokat.

A célok az alábbi tevékenységek formájában valósíthatók meg: beszélgetés, kiselőadás, vetélkedő, külső előadó meghívása, osztálykirándulás.

1. Önismeret és társas kapcsolatok fejlesztése

- Pozitív – negatív, relális-irreális énkép.
- A helyes önismeretre alapozott törekvés a saját testi, leli és társas szükségletek mértékadó és harmonikus kielégítésére, a személyiség karbantartására.
- Egyén és közösség

Az egyén és a közösség együttműködéséhez szükséges szabályozók ismerete, szerepük tisztázása /erkölcs, jog, törvények, szabályok, házirend, stb./

Az egyéni és a közösségi érdekek összefüggései, az érdekek egybeesése, ellentétei.

A közösségi és az egyéni érdeke túlhangsúlyozásának káros következményei.

- Az iskolán és a családon kívüli kötődések /sportegyesület, POP- együttesek, vallási bázisközösségek, szekták, stb.

Az ifjúsági szubkultúra hatásai: divat, beszédstílus, szabadidős programok, szokások, viselkedési formák.

- Szerelem, partnerkapcsolat. A tartalmas, gazdagító partnerkapcsolat kialakulásának feltételei /önkéntesség, egyenrangúság tudata, egymásra figyelés, a partner érzelmi, viselkedési szokásainak elfogadása, alkalmazkodás, a birtoklásai igény elutasítása és leküzdése önmagunkban, felelősség, őszinteség, stb./

Hullámhegyek és hullámvölgyek a tartós kapcsolatokban, veszekedés, konfliktusok

2. A tanulás tanítása

- A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások
- Kudarok a tanulásban
- A kudarcok elviselése, okainak keresése, elemzése
- A saját felelősség belátása, a javítás módjainak keresése
- Egészsége önbizalom
- Egészséges versenyszellem.

3. A családi életre nevelés

- Szerepek, minták a családban
- Az én helye a családban
- Átrendeződések, problémák és kezelésük
- Hogyan alakítsunk ki felelős párkapcsolatot?
- Ismerkedési lehetőségek és veszélyek (pl. internet)
- Szexuális kultúra kialakítása

4. Testi és lelki egészség

- Emberismeret, empátiakészség, figyelmesség, tapintat, alkalmazkodási készség, rugalmasság, ugyanakkor az autonómia megőrzésére irányuló erő, belső stabilitás
 - Az önálló döntés képessége, a lehetőségek mérlegelése, személyes felelősségvállalás.
 - A művészi önkifejezés, a humor, a játék, a műélvezet, mint a lelki egészség helyreállításának, a feszültségek oldásának hatékony eszköze.
 - A gyakran váltogatott partnerkapcsolatok konfliktusai, veszélyei (telítődés, sekélyesség, fertőzésveszély)
 - „Az optimális családtervezés” lehetősége, az abortusz körüli viták (mikor kezdődik az élet?)
 - Szexuális rendellenességek, devianciák, a nemi betegségek és a nemi magatartás összefüggései
 - A homoszexualitás
 - Egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése, illetve mértékletesség, gyógyításuk:
 - Mértéktelen kávé- és alkoholfogyasztás, dohányzás, gyógyszerek, kábítószeres
 - Az alkoholizmus és a drogfüggőség kezelése /szociális és egészségügyi intézkedések/
 - Betegekkel, vakokkal, mozgássérültekkel szembeni magatartás. Beteg és gondozásra szoruló családtagok.
 - Emberismeret, empátiakészség, figyelmesség, tapintat, alkalmazkodási készség, rugalmasság, ugyanakkor az autonómia megőrzésére irányuló erő, belső stabilitás. Az önálló döntés képessége, a lehetőségek mérlegelése, személyes felelősségvállalás.
 - A művészi önkifejezés, a humor, a játék, a műélvezet, mint a lelki egészség helyreállításának, a feszültségek oldásának hatékony eszköze.
- Élményképesség, érzelmi jelenlét mindabban, ami történik velünk, a pozitív és a negatív élmények feldolgozásának képességei.
- A rivalizálás személyiségfejlődést segítő, illetve gátlásokat okozó és konfliktusokat eredményező formái. A másság elutasítása, bűnbakkeresés, az egyén felelőssége e jelenségek kialakulásában, a kiközösítettek cselekvési terve és lehetőségei.
 - Az érdekek ütközése, érdekérvényesítés. Kompromisszum, konszenzus, vitakultúra, tárgyalási technikák.

5. Viselkedéskultúra

- Udvariassági formulák:

Generációs különbségek a viselkedéskultúrában

Illemszabályok jellegzetes helyzetekben

- Civilizációs szokások:

Az ígéret, a megállapodás, a határidők betartása.

- A kölcsön kapott értékek, tárgyak időben és sértetlenül történő visszaszolgáltatása.

- Kimentés, kiengesztelés, bocsánatkérés.

- A velünk egyformán erősekkel az adódó terhek egyenlő elosztása. A testi és a lelki erőszak kerülése és elutasítása

6. Közlekedéskultúra

- A közlekedési helyzetek helyes megítélése.
- A defenzív vezetéstechnika alkalmazása.
- A közlekedési helyzetek helyes és gyors megítélése, a közlekedési jelzések biztonságos értelmezése.
- Magatartási követelmények gyalogosok, utasok és járművezetők számára, a kooperáció lehetősége a közlekedés során, az agresszivitás veszélyei, megelőzésének, kivédésének, kompenzálásának lehetőségei.
- Közlekedési kultúra. Tájékozódás helyi szinten, ismeretlen városokban, külföldön. A közlekedési szabályok ismerete. A vezetéshez szükséges iratok /igazolvány, jogosítvány, stb./ megszerzése és megőrzése.
- A közlekedési balesetek megelőzése, segítségnyújtás a balesetet szenvedőknek. A közlekedési szabályok megszegésének, balesetokozásnak hatósági és jogi következményei.
- A közlekedéssel kapcsolatos helyes magatartási szokások és elvárt udvariassági szabályok alkalmazása.
- Legyenek tisztában a közlekedés pozitív magatartásformáival.
- A kulturált közlekedési magatartás tudatos alkalmazása.

7. Gazdasági és pénzügyi ismeretek

- A piaci árak elemzése, az árak és a minőség összehasonlítása és észszerű döntés.
- A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeit a gyakorlatban érvényesítse, tudatos fogyasztókká váljanak.
- A rendelkezésre álló erőforrásokkal való gazdálkodás.
- Az energiatakarékosság lehetőségeinek kihasználása.
- A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

8. Pályaorientáció

- A pályaválasztás elsődleges feltételeinek megvitatása: egyéni lehetőségek, társadalmi igények
 - Tájékoztatás a különböző felsőoktatási intézmények által meghirdetett szakokról, szakpárokról.
- Egyéb tanulási lehetőségek:
- Sikertelen felvételi esetén tájékozódás a munkaerőpiacon, információszerzés a munkaügyi központtól. Álláskeresési módszerek, technikák módjai.
 - A munkanélküliség problematikája. A pályakezdőket megillető munkanélküli ellátások rendszeres, képzési és továbbképzési lehetőségek igénybevétele, a képzés szabályai.

Célszerű a tanulók pályaválasztásának előmozdítása érdekében felhasználni különböző szaktanárok segítségét. Igen sokat segíthetnek azzal, ha az oktatás folyamatában arra is törekednek, hogy megvilágítsák a tudományos ismeretek gyakorlati alkalmazását. Ezáltal hozzájárulnak a tanulók látókörének szélesítéséhez, tájékozódási képességük javításához.

A tanulók hatékony orientálása érdekében elengedhetetlen a tanárok együttműködése.

9. Jelenismeret

- A történelmi események, személyiségek megítélésének korszakonkénti változásai, megítélései.
- Történelmi kudarcaink időszerű tanulságai
- Hazánk jelenlegi állapota és belátható jövője
- A rendszerváltás óta eltelt időszak tapasztalatai
- A jövőbe tekintés. A közvélemény hangja
- Egyházak, szekták hazánkban.

10. Felelős állampolgárság nevelése, demokráciára nevelés

- A demokrácia értéként való elfogadása
- Az összetársadalmi, a helyi réteg /csoport/, illetve egyéni érdek összehangolására való készség és képesség.
- Gyermeki jogok, emberi jogok, diákjogok
- Az egyes emberek személyiség jogainak tisztelete
- A kisebbségi vélemények létjogosultságának elismerése.

11. Fenntarthatóság, környezettudatosság

- Európai identitástudat, európai hagyományok, az európai kulturális örökség.
- A kelet-közép-európai régió sajátos problémái
- .Szűkebb és tágabb környezetünkben megnyilvánuló agresszivitás elleni fellépés.
- Felelősségvállalás a jövő generáció sorsáért
- A világon létező különböző nemzetek egyenjogúságának elismerése, egyetemes emberi jogok
- Ökoiskolai programokba való bekapcsolódás
- Fenntartható fejlődés lehetőségei

12. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

- Beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek segítésének lehetőségei
- Fogyatékkal élők csoportjainak megismerése
- Önkéntesség re való igény kialakítása

13. Médiatudatosságra nevelés

- Média és társadalom kapcsolata
- Médiumok megismerése, bennük rejlő lehetőségek kiaknázása, a veszélyforrások feltérképezése
- Digitális tartalmak a tanulásban

14. Az erkölcsi nevelés

- Felelősségvállalás tetteinkért
- Erkölcsi és életvezetési problémák feltárása, javaslatok, iránymutatások

12. évfolyam

Heti óraszám: 1

Éves óraszám 32

Célok és feladatok

Az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott preferált értékeket tekintjük fő feladatunknak (tudás, humánus, kreativitás, egészség, hazaszeretet, esztétika) figyelembe véve az életkori sajátosságokat is.

Kiemelt helyen szerepel továbbra is a gimnáziumi oktatás fő feladata az általános műveltség megszerzése, és annak tudatosítása, hogy ez csak folyamatos, és kitartó tanulással érhető el.

♦ A tanulók a gyakorlatban alkalmazható, megbízható és továbbfejleszthető alaptudással rendelkezzenek. Legyenek nyitottak a világra, az új információk szerzésére. Ismerjék fel a tudást, mint értéket. Alakuljon ki bennük igény tudásuk továbbfejlesztésére.

♦ Rendelkezzenek megfelelő ön- és emberismerettel. Ismerjék fel saját értékeiket és hibáikat. Legyenek toleránsak, tudjanak társas kapcsolatokat teremteni. Tudják a feltárt problémákat kezelni.

♦ Az egészséges életmódra nevelés kiemelt helyet kap. Cél az egészséges életvitelt folytató, testileg-lelkileg egészségesen fejlődő fiatalok nevelése. Tudjanak vigyázni saját egészségükre. Megfelelő iskolai atmoszféra megteremtése.

♦ Becsüljék meg az elért eredményeket (ország, város, iskola, család). Legyenek képesek a továbbfejlesztésre. Esztétikus környezet megteremtése.

♦ Középpontba kerül a pályaválasztás előkészítése!

1. Önismeret és társas kapcsolatok fejlesztése

- Élettervek, karriertervek
- Felelősség önnön személyiségünk, saját sorsunk alakításáért
- Hit önmagunk erejében, önbecsülésre törekvés reális alapon
- A belső személyi autonómia kialakításának fontossága
- Egyén és közösség.
Az érdekek képviselése, az érdekegyeztetés lehetőségei. Az egyéniség sajátos színei, felszínre hozásának lehetőségei és gátjai a közösségben. A harmonikus társas kapcsolatos létrejöttéhez szükséges tulajdonságok, képességek /kedvesség, figyelmesség, udvariasság, kímélet, tisztelet, méltányosság, tapintat, humor, tolerancia, empátia, segítőkészség, stb./
- Az iskolán és családon kívüli kötődések /sportegyesületek, pop-együttesek, vallási bázisközösségek, szekták, stb./ az ifjúsági szubkultúra hatásai: divat, beszédstílus, szabadidős programok, szokások, viselkedési formák.
- Szerelem, partnerkapcsolat. A tartalmas, gazdagító partnerkapcsolat kialakításának feltételei /önkéntesség, egyenrangúság tudata, egymásra figyelés, a partner érzelmi, viselkedési szokásainak elfogadása, alkalmazkodás, a birtoklási igény elutasítása és leküzdése önmagunkban, felelősség, őszinteség, stb./ Hullámhegyek és hullámvölgyek a tartós kapcsolatokban, veszekedés, konfliktusok. A kapcsolat megszakításának kulturált formái
- Az agresszivitás, mint társadalmi /és világ/ jelenség.

Az agresszivitás lehetséges okai /frusztráltság, negatív minták, eltömegesedés, stb./

- A demokrácia, mint potenciális konfliktusforrás
- Kompromisszum, konszenzus, tárgyalási technikák.
- Demokrácia az osztályban, az iskolában /közös szabályok alkotása és működtetése, diákönkormányzat, a hierarchikus struktúrák leépítése, a felelősség megosztása és vállalása, stb./

A téma feldolgozásához hatékonyan alkalmazhatók az aktuális újságcikkek, rádió- és TV – adások is. Az eredményes konfliktuskezeléshez, kommunikációhoz, tárgyaláshoz szükséges technikák tréning formájában is elsajátíthatók

2. A tanulás tanítása

- Az egészséges önbizalom ambíció, céltudatosság
- Az egészséges rivalizálás és a kíméletlen törtetés
- Teljesítmény az iskolában, az iskolán kívül: vizsgán, versenyen.
- Felkészülés a munkába állásra, a vizsgahelyzetekre
- Az iskolai tanulásban szerzett tapasztalatok elemzése, a folyamatos önértékelés, ennek szembesítése a tanárok és osztálytársak véleményével.

3. A családi életre nevelés

.

- Átrendeződések, problémák és kezelésük
- Hogyan alakítsunk ki felelős párkapcsolatot?
- Ismerkedési lehetőségek és veszélyek (pl. internet)
- Szexuális kultúra

4. Testi és lelki egészség

- Saját magunk tisztelete, egyéniségünk színeinek vállalása. Az érzelmeink vállalása, s a velük kapcsolatban álló emberek ösztönzése ezek vállalására.
- Az emberi kapcsolatok értéként való elfogadása, érzékenység az emberi gesztusok esztétikuma iránt.
- A lelki kiegyensúlyozottságot veszélyeztető tényezőkkel szembeni tudatos védekezés, a káros hatások ellensúlyozására való törekvés.
- A helytelen táplálkozási szokások társadalmi, gazdasági háttere
- A lelki kiegyensúlyozottságot veszélyeztető tényezőkkel szembeni tudatos védekezés, a káros hatások ellensúlyozására való törekvés.
- Védekezés a stressz hatásai ellen, különböző módszerek megismertetése és gyakorlása
- Élményképesség, érzelmi jelenlét mindabban, ami történik velünk, a pozitív és a negatív élmények feldolgozásának képességei
- A kritikai érzék fejlesztése, értékelés és mérlegelés
- A felnőttek életmódjának kritikai elemzése, a korábbi generációk értékeinek elfogadását

5. Viselkedéskultúra

- A kulturált viselkedés szabályai a munkahelyen! Álláskeresés, munkába állás, bemutatkozás, kapcsolatteremtés idősebb kollégákkal, stb.
- Beilleszkedés szabályai!

6. Közlekedéskultúra

- Közlekedési kultúra. Tájékozódás ismeretlen városokban, országokban. A közlekedési szabályok ismerete /gyalogosan, járművel/. Magatartási követelmények gyalogosok, utasok, járművezetők számára, a kooperáció lehetősége a közlekedés során, az agresszivitás veszélyei, megelőzésének, kivédésének, kompenzálásának lehetőségei, stb. /Biztos célba érés!/.
- A közlekedési balesetek megelőzése, segítségnyújtás a balesetet szenvedőknek. A közlekedési szabályok megszegésének, balesetokozásnak hatósági és jogi következményei.

7. Gazdasági és pénzügyi ismeretek

- A piaci árak elemzése, az árak és a minőség összehasonlítása és észszerű döntés.
- A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeit a gyakorlatban érvényesítse, tudatos fogyasztókká váljanak.

- A rendelkezésre álló erőforrásokkal való gazdálkodás.
- Az energiatakarékosság lehetőségeinek kihasználása.
- Gazdasági változások, privatizáció, vállalkozások, munkahelyteremtés, munkanélküliség,
- A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

8. Pályaorientáció

- A pályaválasztás elsődleges feltételeinek megvitatása: egyéni lehetőségek, társadalmi igények, stb.
- Tájékoztatás a különböző felsőoktatási intézmények által meghirdetett szakokról, szakpárokról.

Egyéb továbbtanulási lehetőségek.

- Sikertelen felvételi esetén tájékozódás a munkaerőpiacon, információszerzés a munkaügyi központoktól.
- A munkanélküliség problematikája. A pályakezdőket megillető munkanélküli ellátások rendszere: képzési és továbbképzési lehetőségek igénybevétele, a képzés szabályai.

A tanulók hatékony orientálása érdekében elengedhetetlen a szaktanárokkal való együttműködés.

9. Jelenismeret

- Hazánk jelenlegi állapota és belátható jövője.
- Az állampolgárok élete hazánkban és más országokban
- Pluralizmus, többpártrendszer, parlamenti demokrácia.
- Aktuális helyzetkép.
- Közvélemény, közhangulat.
- Jövőkép

10. Felelős állampolgár nevelése, demokráciára nevelés

- A demokrácia értéként való elfogadása.
- Értékfelismerés, érdekképviselés, érdekérvényesítés, készség a társulásra, önszerveződésre.
- Igény az erkölcsös és kultúrált politizálásra, érdekérvényesítésre, vitára.
- A tévedések belátásának készsége, az ésszerű /nem elvetlen/ kompromisszumra való alkalmasság.
- A konszenzuskeresés technikái.

11. Fenntarthatóság, környezettudatosság

- Európai identitástudat, európai hagyományok, az európai kulturális örökség.
- A kelet-közép-európai régió sajátos problémái
- .Szűkebb és tágabb környezetünkben megnyilvánuló agresszivitás elleni fellépés.
- Felelősségvállalás a jövő generációs sorsáért
- A világon létező különböző nemzetek egyenjogúságának elismerése, egyetemes emberi jogok
- Ökoiskolai programokba való bekapcsolódás
- Fenntartható fejlődés lehetőségei

12. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

- Beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek segítségének lehetőségei
- Fogyatékkal élők csoportjainak megismerése
- Önkéntesség re való igény kialakítása

13. Médiatudatosságra nevelés

- Média és társadalom kapcsolata
- Médiumok megismerése, bennük rejlő lehetőségek kiaknázása, a veszélyforrások feltérképezése
- Digitális tartalmak a tanulásban

14. Az erkölcsi nevelés

- Felelősségvállalás tetteinkért
- Erkölcsi és életvezetési problémák feltárása, javaslatok, iránymutatások